Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҤА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА ҮЛЭҺИТТЭР ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Хаһыат 1931 сыл алтынньы ыйтан тахсар | № 32 (4922) | 1977 сыл. Кулун тутар 17 күнэ чэппиэр | Сыаната 2 харчы

ЭЛБЭХ ҮҮТ ИҺИН

...сүөһү иитиитигэр улахан болҕомто уурулла... хотоннорго, сопхоостар рабочайдарыгар, специалистарыгар ССКП КК Суруга саамай улахан сүөһү иитиитин атын да бородуукса производствоннай кэмигэр кэһилиннэлэрин итии кырдьаҕа... хааччыйыыны туһугар буолар диэн этиллэр. ...һаарар орфуол сүөһү кыстыгын сэрэйэннэхтик... ...уйахтара. Билиҥҥи оройуоммутугар быйыл... сүөһү кыстыга дороххой аһылык саппааһынан ...саҕаламмыта. Итиини таһынан үгүс сенаж, ...фураж, комбикорм булуллубута. Онон сүө... уонна киниттэн бородуукса ылыныны урдатыы ...тэриллибитэ.

...пятилетка иккис сылын икки ыйа түмүктэннэ. Бу ыйах... үүт ыаһын миниэттэх кэмигэр оройуон сопхоостара ...тэхэ-хамсаан кэллилэр?

...уордук эпиитинэстэрин таба ойдоон үлэлээбит Эрилик Эристиин аатынан совхоз сүөһүһүттэрэ тохсунньу ...үүт валовой ыамын былааннарын 133,8 бырыһыан толор... Саккы Хайахсыттааҕы, Халаарлааҕы отделениелара социалистическай куоталаһыыга бастаан, иккис миэстэлэри ыллылар. ...фермаларга Аҕас Куолэ, «Юбилейнай», «ЫБСЛКС 50 ...Сэнэн Үрдэ» (бары эриликтэр), биирдиилээн ыанньыксыттар А. Т. Кузьмина, В. К. Тарабукина, Е. М. Кузьмина, О. Д. ...бастаатылар. Үүккэ үрдүк көрдөрүү сүрүн биричиинэтэ ...үлэ тупсаҕайа, хас биирдии сүөһүһүт туһааннаах ...сүрэҕиттэн бэриниэ, кыһаллан үлэлээһинэ уонна аһылыгы ордук убаҕас кээһиньэрбиэҥ дьэлэчин сиэтэллэр... Дэлэҕэ да, норуот муударайа «ынах үүтэ тылыгар» ...дээ?!

...совхоз Улуу Октябрь 60 сылын көрсө үүтү ыаһыны икки ...былаанын 160 тоннанан аһарарга сорукта...

...биир тэҥ үсүлуобуйаҕа үлэлиир Сэбүрүүскэй аатынан ...икки ыйга үүт ыамын валовой былаанын 85,4 бырыһыан... фуражнай ынахтан ыаһыны 81 бырыһыан эрэ толорон, ...сыл туһааннаах кэмиттэн 5 кг итэҕэс ыата. Карл Маркс ...совхоз сүөһүһүттэрэ валовой ыамы 94,9, фуражнай ...ыаһыны 92 бырыһыан толорон, пятилетка иккис сылын ...салааҕа матахтык саҕалаатылар. Кинилэр ааспыт сыл ...кэмиттэн үүт ыамын бар-дьонутар эрэ үрдэттилэр.

...от аһылыктаах утуокэн кыстыкка бу икки совхоз сүөһү... үүтү тоҕо-хоро ыабат сүрүн биричиинэлэрэ, бастатан ...үлэ сатаҕайыгар сытар. Хас биирдии ыанньыксыт... ...былаан, эбэһээтэлистибэ күннэтэ хонтуруоллаан... ...сайҕалар, хааланыт сэмэлэнэр усулуобуйата олохтоммот. ...үлэлиир үгүс эпиитинэстэриҥ намтатыыга тириэрдэр. Хас ...фермаҕа, ыанньыксыкка салалта тыла-өһө күннэтэ тийэн ...былааныгар ситэр-ийдэтэр үлэ кэлбүүһүн туһунан хайдах ...собуй?

...үүтү ыар иһин бастыҥнар опыттарын туһаныы, тарҕатыы ...олохтооһун наада. Эрилик Эристиин аатынан совхоз ...ыанньыксыта А. Т. Кузьмина Сэбүрүүскэй аатынан ...сылдьан үлэтин опытын кэпсээһинэ үчүгэйэ эрэ дьыл... ...Иньиктин бастыҥ опыты тарҕатыыны киэҥник практи...лаахха.

...үчүгэй иитээһэх эбии аһылыгы дэлэччи сиэтии — ...үүт. Ол эрээри совхозтар, отделениелар эбии аһылыкка ...тылах мээккэтин, дулҕаны букатын туһамматтар. Онно... ...соптоох кэрдиниһигэр тиэрдилибэттэр. Ор... ...тэрээбүт ынахтары аһатыы, көрүү-истии уратын болҕом... ...эбэр. Ыамы көтүтүү, ынах турар миэстэтин кирдээхтик ...тэрийиллэрин суохтаах. Сүрүн кыһамньыны ынаҕы искус... ...сиэмэлээһинигэр, ынах бороуоданын тупсарыыга уурулуохха.

...туруу — иннники кэскили сарбыныы. ...тыйуох иһин, билигин саҥа төрүөх туһата суох олууттэ, тор... ...оту аһары оросхуоттааһын таһаарылллаллар. Ыһаҕы... ...техниһай сиэмэлээһини соптоох тарааһыннэ суох ыыталлар. ...туоратыыга суһал дьаһаллары ылыахха.

...ыытараайыннын ачатыы, саҥа төрүөбү тыыныахтах ииттии, ...сүөһү иитиитин үчүгэйдик, биир тэгиник сайыннарыы эрэ ...бородуукса ...аҕа киниттэн ылыллар бородуукса ...эбэтигэр уонна ...сатыыта эрэллээх мэктиэнэн буолуохтара.

...Узбекистан мелиораторын үлэлииллэр. ...Узбекистан уонна «Дустлик» ...Хара буора сүөс зонаҕа ...икки бадаҕ сопхоҕу төр... ...социалистическай ...сыл иһигэр билигин ...үлэлииллэр. Бу хаһаайыстыбалар ...үүннэриллэр... ...түннэриллэр ...тэлгэн уонна үүтү бааралаахтара.

...механизатордар үчүгэй ...тэрилэх кыайыыларын ...ааталарын ...Иккиэн ...олорбут ...

...Улуу Октябрь 60 сылын көрсө ...Ингерскэйдээҕы ...«Ирригациялаах...» трест ...председателэ, билигин ...Шукур Мухаммадиев ...

СНИМОКА: Ш. Мухаммадиев (уҥаҕы) Ичнаевскай оройуон ...бааларыттан биирдэстэригэр кэлэ сылдьар.

СССТА фотохрониката.

И. ДЫНИН фотота.

Муус устар 16 күнүгэр ыытыллар коммунистическай субуотунньукка үрдүк тэрээһиннээхтик бэлэмнэниэҕиҥ!

ИТИ ТУҺУНАН КЭПСИИЛЛЭР

Советскай норуот бүттүүнэ Улуу сирдьит В. И. Ленин төрөөбүтэ 107 сылын туолуутугар уонна Октябрьскай революция 60 сыллаах юбилейыгар аналлаах субуотунньукка көхтөөх үлэ өрөгөйдөөх бырааһынньыгар бэлэмнэнэр. Үлэ бу бырааһынньыга билиҥҥи дойдубутугар сыл аайы ыытыллар үтүө үгэскэ кубулуйда. Бырааһынньыктааҕар быйыл ордук үчүгэйдик үлэлииргэ норуот дьулуурдаахтык турунна.

Билиҥҥи оройуоммут үлэһиттэрэ эмиэ үлэ бырааһынньыгар өрө күүрэн туран бэлэмнэнэллэр.

Биһиги корреспондеммыт субуотунньукка бэлэм туһунан телефонунан ыйытыытыгар маннык кэпсээтилэр.

x x x

ОКОНЕШНИКОВ М. С. (Карл Маркс аатынан совхоз парткомун секретара):

— Совхозка Кыһыл субуотаҕа үлэни салайар комиссия председателинэн Дьяконов Л. А. (рабочком председателэ) ананна. Ити күн барыта 1750 киһи — совхоз рабочайдара, специалистара, сулууспалаахтара, үлэлиир кыахтаах дьон барыта субуотунньукка тахсыахтара. Былырыын субуотунньук күн 3100 солк. кирбиит буоллаҕына, быйыл пятилетка фондугар 3300 солк. биэрэргэ былааннаммыт. Оттук мас бэлэмнэргэ, фермаларга, өһүөлэктэр санитарнай туругун тупсарыыга үлэлиэхпит.

x x x

ЕФИМОВ Г. Д. (Эрилик Эристиин аатынан совхоз рабочкомун председателэ): «Субуотунньукка совхоз үрдүнэн 1600 үлэһит кыттыаҕа. Ол иһигэр 660 рабочай, 750 үөрэнээччи. Үлэҕэ 100 коммунист, 300 комсомолец сирэй кыттан, үтүө холобурдуо көрдөрүөхтэрэ. Үлэ фронтара эмиэ чуолкайданан турар: 700 сүөһүһүт байэтин туһааннаах эбээһинэһин толоруоҕа, 200 туруу үлэһит туттуу маһын кэрдиэхтэрэ, тиһиэхтэрэ. Сарай, титиик туттуута, гараж оромуонна — үлэ араас үгүс. Субуотунньукка 26 трактор, 15 автомашина туһаныллыаҕа.

Бу күннэргэ участоктарга мунньахтар, митиннэр ыытыллыахтара. Субуотунньук күн үрдүк таһаарыылаахтык, үчүгэй хаачыстыбалаахтык үлэлиэхпит».

x x x

ЕФИМОВ Е. Е. (Сэбүрүүскэй аатынан совхоз парткомун секретара):

— Субуотунньук туһунан сабардыы кэпсэтиһии эрэбит. Субу бүгүҥҥү мунньахха (кулун тутар 15 күнүгэр), ол боппуруоһу анаан дьүүллэһиэхпит.

●*Улуу Октябрь 60 сылын көрсө*

ЭРГИЭН БИИР БАСТЫҤА

Еля, оҕо сааһыгар маарыһах буолан, кыайан үөрэммэккэ хаалбыта. Кэлиҥҥи маарыһата бэрбыта, түөрт сыл устата оройуоннааҕы уонна республиканскай пааҕа балыыһаларга маарыхан операциялары ааһыталлабыта. Оҕор оруу уттан врачтар көмүс илиилэрэ эрэ оруһүйбүтэ.

Ол эрээри Еля саппаһын түһэрбэккэ мааҕын олох уоһугар дьон-сэргэ улумньар уоруулаах үлэлэригэр-хамнастарыгар, кэ... талаһыыта. Кыһыл Ленинорҕа талаһыыта... комсомол каккатыгар киирбитэ. Доруобуйата арыый көммүтэ. Дорунабуйата 1976 сыл саҕаланыытыгар Бахсытааҕы эргиэн предприятиятын кинигэни атыылыыр маҕаһыныгар атыылааччынан ыҥырыллыбыта. Сонно тута Бүтүн Союзтааҕы социалистическай куоталаһыыга суруйан киирэн барбыта.

Эдэр үлэһит кинигэ эргиэнин тупсарыыга туох баар күүһүн, сыратын харыстаабакка үлэлээбитэ, быһата бу үлэҕэ сүрэҕин дуоһатан баарбыта. Сотору буо лаат үлэлиир маҕаһына оройуонугар бастыҥнар ахсааннарыгар тахсыбыта, икки төгүл хаардаах бириэмийэламмыта. Оттон сыл түмүгүнэн былаанын 132,6 бырыһыан толорон оройуон кинигэни атыылыыр маҕаһыннарыттан барыларыттан үрдүк көрдөрүүлэммитэ итиэннэ мотоцикл фондатын ылар чиэстэммитэ.

Елена Константиновна билигин Улуу Октябрь 60 сыла туолуутун чиэһигэр үрдэтиллибит эбэһээтэлистибэни ылынан үлэлиир сылдьар. Сорута да ботуччу: сыллааҕы былаанын юбилейгэ диэри 90 бырыһыан толоруохтаах уонна ахсынньы 15 күнүгэр биэс бырыһыаннаан аһара тиийиэхтээх.

Нэһилиэк общественнай олоҕор Елена Максимова активнайдык кыттар. Олохтоох партийнай тэрилтэ киниэхэ уруккулар отугар моттох үлэлээһинин билинэн «Төлөн» агитзонаны салайыыны ыҥаҕыйбыта. Сотору кэминээҕи дьааһинар икки ардыларыгар спортивнай куоохтаһыылар ыыталлыбыттара. Онно «столонноро» кохтоохтук кыттыбыттара, үһүс миэстэни ылан, эбэх дипломнарынан, грамоталарынан наҕараадаланан уорбуттара кэнниттэрэ дьиэ эбэбэ эрэ.

С. ФЕДОРОВ.

АТЫЫЛАҺААЧЧЫЛАРГА КҮНДҮ БЭЛЭХ

Сотору кэминэ Дириҥ бөһүөлэгэр саҥа универмаг үлэҕэ киирдэ. Маҕаһын ... тупсаҕай оҥоһуулаах, киэҥ-куоҥ. Онон атыылаһааччылар үөрүүлэрэ улахан. Манна галантерейнай табаардар, таҥаһ-сап, о. д. а. атыыланаллар.

Маны сэргэ Эрилик Эристиин аатынан совхоз киин бөһүөлэгэр саҥа кинигэ маҕаһына эмиэ аһылынна. Бу маҕаһын наһилиэнньэҕэ научнай-техническэй, политическэй уонна элбэх уус-уран кинигэлэри атыылыыра.

Т. СОКОЛЬНИКОВ.

Партийнай олох: идеологическай үлэҕэ—кэлим сыһыаны

ЗОНАЛАР КҮРЭХТЭҺЭЛЛЭР

Дьону өйөрөр сарынан, агитко- лаларынан, иитии ыытыллыаҕын тан баттах бу үлэҕэ үтүө сана сыыттар, сиҕалаһыннар баар буоллулар. Үлэ барыыта киин агитпуттан салайарыттан тутулук- таах. Инициатива, баҕа уонна кэрдиэҕэ баар буоллаҕына зона- ҕа үлэ да үчүгэйдик тэриллэр. Олохтоох партийнай тэрилтэ эрэһиэн биримэтигэр отчуотта- ра, информациялары истиитэ, тэрийии корууларын, зонатиеҕа сылдьыылары тэрийиитэ комо- ҕоох эрэ буолар. Итиннэн да буолан үлэ барар.

Билиҥҥи кэмҥэ бары- ата агитзона тэриллибитэ. Киин агитпуттан зоналар икки ардыла- рыгар араас коҥтүһүүнү тэри- йэр. Ол курдук уус-уран само- деятельноска оройуонна корүү барарынан сиэкистиэн концерга зоналар икки ардыларыгар көрүү ыытыллыына. Маныа бастакы миэстэни III зона (начальнига М. К. Собакина), иккис миэстэни I зона (начальнига Е. П. Хомпо- доева) ылаллар.

Итинтэн салгыы саха нацио- нальнай бүлүүдэлэрин бэлэмигэр уонна уус-уран тарбахтаахтар оҥоһуктарыгар быыстапка тэри- ллиннэ. Манна ордук элбэх араас көрүҥнээх айы астаабыт IV зона (начальнига А. П. Сергеева) бас- таата. Онтон уран тарбахтаахтар үчүгэй элбэх оҥоһуктарынан ыытыбыт III зона кыайыылаа- ҕынан тахсыта.

Ол эрээри зонанан үлэ барыта итти курдук дэхси үчүгэйдик барбат. Бу үлэҕэ баар итэҕэһ- нэн зачаттар кэҕэннэ суох ыытталлар. Сороҕор бу үлэҕэ үөрэтэр эрэ өҥүлээх дьон сыл- дьалларынан курдук сыыһа санаа ҕа киирэллэр.

Хапына баарар үлэҕэ коҕү- лэһини баар буолуутэ улахан эрчилу ылар. Ол курдук бастаа- быт зонаҕа ыытыт эбэтэр кыһо сылдьар бирис кэлэтэниро тоҕо гэтэммат буолуой?

Киин агитпуттан зоналар үлэ- лэрин биримэтигэр тумаан, ыыа- быллаҕы хайҕаан, молтоҕу эрэ тардан, үлэтин дьону иитии туһалаах хайысхалан ыытар ка- на сүбэлэни иһэрэ, тэрийэрэ наа- да. Зоналар начальниктарыгар, лекторарга семинардары бирис- тэригэр ыытыы кииилэр полити- ческай билиилэрин кэнэтэн иһэллэригэр көмөлөһүү, билиг- эр биһиги кэмэлэскэ ситэтэ суох.

Зоналар занятиелара бириэмэ- тигэр котүттүллүбэккэ, дьон бол- ҕомтотун тардар, кольүүстээхтик, быһаарыыахтык (бириэмэ ыата сатаабыт буолбакка) туһалаах оттүвэн барыахтаах. Ол иһин занятиены эрдоттан бэлэмнэнэн кэлэн ыытыы эрэйиллэр.

Түмүктээн эттэххэ зонанан үлэ бу дьону ытта үлэлэһииргэ биир саамай туһалаах, киһини барытын хабан иитэр эрүттэх үлэ буолар.

Н. ДЬЯЧКОВСКАЙ.
Субуруускай аатынан совхоз Соловьевтааҕы отделениета.

Райсовет исполкомугар

ТУОЛУУНУ ХОНТУРУОЛЛААҺЫН

Оройуоннааҕы Совет исполко- мугар Хонтоҕо сельскай Советын исполкома урдукку тэрилтэлэртэн кэлэр дьаһаллары уонна бэйэтин быһаарыыларын толоруууну хонту- руоллааһынын туһунан боппуруос көрүлүннэ.

Сельсовет исполкома сессиялла- ры ыытыыны, боппуруостары дьүүллэһиини быланнаахтык тэ- рийэр. Оройуон салайар тэрилтэ- лэриттэн кэлэр дьаһаллары сүн- кэүнэн сонтоохтук толорор. Де- путаттар эбээһиннэстэрин толоруу- ларын туһунан отчуоттара, тыа хаһаайыстыбатыгар сыһыаннаах элбэх боппуруостар дьүүллэммит- тэр. Сезоннай үлэлэргэ хаачыс- тыбаны бэрэбиэркэлиир комис- сиялары тэрийэн үлэлэппиттэр.

Ол эрээри туолууну хонтуруол- лааһыныгар элбэх итэҕэстэр таһаа- рыллаллар. Оройуон Советын, үр- дүкү тэрилтэлэр дьаһаллара ту- һааннаах салайааччылар бэлиэ- лэригэр тута тиэрдиллибэттэр, Туолууну хонтуруоллааһыныгар карточка олохтоммотох.

Оройуон Советын сессиялара ылыммыт быһаарыыларын уонна мероприятиеларын олохо киллэ- рииргэ чопчу боппуруостар дьүү- лэммэтэхтэр, сельсоветтар социа- листическай куоталаһыыларын, иһитиннэриилэри сберкассалар үлэ- лэрин, общественнай бэрээдэги кэһиини таһаарбат иһин үлэни ыытар профилактическай советы уонна ОСВОД иһитиннэрии ко- митетын тэрийии, сыстыганнаах ыарыылары утары охсуһуу, бо- һуоллэлтэри туһунан оҥоруу ту- һунан дьаһаллар, быһаарыылар толоруллубатахтар.

Сельсовет исполкомун мунньах- тара 1976 сыл от, атырдьах ыйдарыгар ыытыллыбатахтар. Сес- сияларга, исполкомнарга баста- йааннай комиссиялар, общественнай тэрилтэлэр салайааччыларын отчуоттара истиллибэтэр, тэрилтэ салайааччыларын отчуоттатыы ситэтэ суох. Исполком корор со- ҕох боппуруостарыгар быһаарыы- лар хонтуруоллаллар сорута суох уонсай тылынан суруллаллар. Социалистическай куоталаһыы боппуруостарын ый, квартал түмүгүн ахсын дьүүллэһиллибэт.

Депутаттарга депутатскай Ста- туһу үөрэтэргэ, арыгы иһэн ба- рар общественнай миэстэлэргэ сылдьыылары регистрациялыырга ылыммыт быһаарыылара толо- руллубатахтар. Сессияларга ис- полком ылыммыт быһаарыыларын толоруу туругун, быыбардааччы- лартан киирбит наказтарга сорук- тар тустарынан боппуруостар дьүүлэммэтэхтэр.

Райсовет исполкома урдукку тэрилтэлэр быһаарыыларын, ук- раахтарын, дьаһалларын, киирэр докумуоннары бириэмэтигэр ре- гистрациялаан тустаах тэрилтэ салайааччыларыгар биллэриннэ- рин толоруу ситиһэригэр сель- совет исполкомун сорудахтаата. Сельсовет сессияларыгар, испол- комнарыгар дьүүллэнэр боппу- руостары бастайааннай комиссия- ларынан бэлэмнэтэн туруорсарга, кииилэр отчуоттарын сессияларга истэн иһэргэ, общественнай тэ- рилтэлэр үлэлэрин туругун, Совет быһаарыыларын, быыбардааччы- лар наказтарын толоруу тустары- нан информациялары истэн иһэр- гэ сорук туруорулунна.

А. СИВЦЕВ.

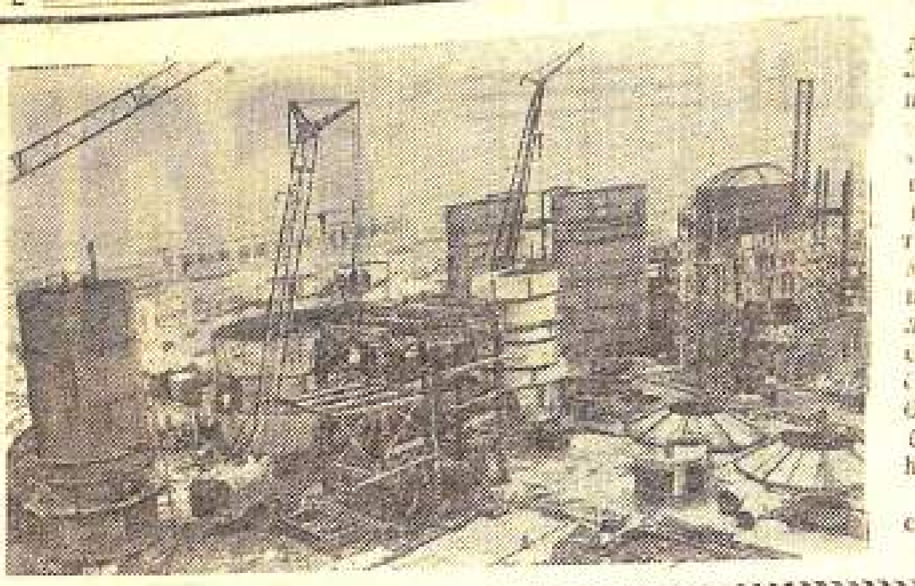

Львовскай уобалас Сана Раз- долга урдук концентрациялаах элэгэнэх, фосфор, аас минера- лын ускуураҥгыларын ... ... Польша Народнай Ре- публикатыттан ... технологическай об рудование монтажтааһына саҕаланна. Ман- на Польша специалистара үлэ- лииллэр. Советскай уонна поль- скай тутааччылар сыыа бастакы ... Улуу Октябрь 60 сылыгар, бол ... биэрэргэ ... дьулус- халлар.

СНИМОККА: сер... ... сыаҕын тутар площадката.
ССТА фотохроника.

ЫБСЛКС райкомун VI пленума

ЮБИЛЕЙГА—ЭДЭР СААСПЫТ ТӨЛӨНҮН!

Илдэрэ күн ССКП райкомун мунньахтыыр саалатыгар ЫБСЛКС райкомун VI пленума буо- лан ааста. Пленум *«ССКП КК «Улуу Октябрь- скай социалистическай революция 60 сыла туо- луутун туһунан» Уураахтыгар сибээстээн оро- йуоннааҕы комсомольскай тэрилтэ соруктарын туһунан»* ЫБСЛКС райкомун бастакы секретара Г. Т. ТОСКИН дакылаатын дьүүллэстэ.

— Оройуон эдэр саҕа, советскай дойдуга бу- гунңүттүгэр курдук, ССКП КК бу Уураахтын истин биһирэбиллиниэ көрүстэ,—диэтэ дакылаат- чыт.—Комсомолецтар уонна ыччаттар «Октябрь 60 сылыгар—60 ударнай кэлэһэҕин!» диэн де- виистэх үлэ вахтатыгар үрдүк соруктары ылы- нан туруннулар. Эрилик Эристиин аатынан совхоз алта ыччат-комсомольскай ыанньык фер- малара юбилейи көрсө хас биирдии фуражнай ынахтан 1700 кг үүтү ыырга, онон үүт валовой ыамын пятилетка икки бастакы сылыннааҕы былаанын толорорго эрэһиэлэрдэлэр. Комсомол обкомун биһириннэ. Субуруускай аатынан совхозка биирдиилээн уонна коллективтарынан хардарыта ыҥырсан сэрэй куоталаһар үтүө үгэс киирбит тэниийдэ. Сотору тааҕыта ЫБСЛКС райкомун бюрота ити совхоз Сылагнааҕы от- делениетын сэттэ комсомолецтара «Уолаттар, ааппыыксыт илэтин баһылыаҕын!» диэн ыҥы- рыыларын сир ахсын өйүүргэ сорук туруорда.

Тыа дьаалаттан араахсыбат. Эрилик Эристиин аатынан совхоз республикаҕа ыҥырыылаах ал- ҕа ыанньык фермалара бары эбэһээтэлистибэ- лэрин аһары толортоон иһэллэр. П. Ф. Петров бастарииктаах Кэтит Күөл (Эрилик Эристиин аатынан совхоз) ыччат сүөһүнү төлөһүтээччи- лэрэ 314 бороону кыстык устата 110-нуу кг улаатыннарар астык сорук тааҕыахтар. Бу уолаттар кыстык бэйэ ыйытар биирдии бороон 93,7 кг эбиллиэһин ситистилэр. Дьоһун кордоруу! Ол эрээри Карл Маркс аатынан совхоз З. И. Белых бастарииктаах «Юбилейнай» ыччат-комсомоль- скай звеноҕа биирдии бороон 96,2 кг эбиллибэт- тин, манна комсомолка Надежда Гермогенова 47 бороонтон хас биирдиилэриттэн 110,4 кг ыйа- һыыны ылбытын санаттахха, биһиги ыччаттарбыт Октябрь юбилейын кэрэ бэлэхтэрдэх көрсөргө айдах курдук туруммуттарын өссө ордук ита- ҕайнэг.

Кэлэр оттүгэр комсомольскай тэрилтэлэр про- изводство ордук ыарахан боппуруостарын, хаа- лынналаах участактарын бэйэлэрин эпэиэттэри- гэр ылан чопчу үлэлииллэрэ наада. Оҕуһуктар элбэхтэр. Холобур, оройуонна саамай хаалы- лаах салааны хортуоппуйу уонна оҕуруот ас- тарын үүннэрии буолла. Эбэтэр былааннарын, эбэһээтэлистибэлэрин кыайбакка иһэр коллек- тивтар эрчимнээх комсомольскай уохха-тэлэтин эмиэ наадыйаллар.

Ордук улахан болҕомто үлэ дьисциплинатын бөҕөргөтүүгэ туһаайыллыахтаах. 1976 сылга агардас оройуон кииинэзэҕи производственнай коллективтарга 18822 үлэ күнэ сүтэриллибитэ, оттон совхозтарга үлэ күнэ, чааһа туһаннылын учуоттааһын олох молтоҕо киһини дьэк- синэрбэт буолуон сатаммат. Онон Нам оройуо- нун «Хатын Арыы» совхоз ыаҕы массыынанан ыаһыыга наладчига Кочинникова сурутун, «Сельхозтехника» холбоһуутун коллективын «Бас- тыҥ общественнай бэрээдэктээх коллектив» аатын ылар иһин охсуһууга ыҥырыытын тирэх оҥостон комсомольскай тэрилтэлэр былаанныах үлэни ыыталлара эрэйиллэр.

Пленумҥа тыл эппит Чурапчы орто оскуола- тынааҕы партийнай тэрилтэ секретара Д. П. *Клавкина* орто оскуоланы бүтэрэн совхозтар производстволарыгар үлэлии барыахтаах оҕо- лору ыытары үлэни утумнаахтык ыытар наада- тын ыйда. Чуолаан, кииилэр үлэ усулуобуйа- тын, үлэлиир миэстэлэрин эрдэ билэллэрэ, оҕо- лор даҕаны, төрөппүттэр даҕаны бу дьаһал- суолтатын үчүгэйдик өйдүүллэрэ наада.

Дакылаатчыт, ыччат үтүө коҕулэһиннэрэ иитар, тэрийэр үлэни чиҥэтиллиэхтээҕин са- натан туран, «Партия XXV съеһин уураахтарын —олоххо!» диэн девиистэх Ленинскэй зачеттар бастакы этаптарын хаамыытыгар тохтоото. За- четтарга 3588 ыччат, ол иһигэр 2583 комсомо- лецтар кыттыбыттарыттан 2288-тара аттестация- ланнылар. Атыттар аттестацияламматахтарын бириччиналарынан кииилэр тустаах производ- ственнай сорудахтарын толорботтор, билиилэ- рин-көрүүлэрин үрдэтиммэттэрэ, общественнай олоххо эол-даах кыттыбаттара буолла. Общество- пай-политическай аттестациялааһын тумүгэр комсомольскай мунньахтарга дьүүллэнниллэр, ол үлэни, үчүгэй уонна итэҕэс өттүгэр чуолкайдык билэн туран, сааталы былаанныыр персональнай үлэни сэргэхситэр кыаҕы үөскэтэ. Итэ аттестациялары ком да сиҕалыы ... муниципальнай предприятиелар уонна тупсарыы руу комбинатыннааҕы, ... комсомо- лецтары ыраахтыны ситэтэ суох. Хампа ра- йоннааҕы олоҕу-дьаһаҕы хааччыйыы комбината- наахы, райсовет иһиккэһи. Дирин орто оскуо- латынааҕы комсомольскай тэрилтэлэрэ ... буруйдаах буолуохтаах.

Итини сэргэ комсомольскай тэрилтэлэр ... тарларын аттестациялааһын бара турар. Ол ... кииилэр теоретическай бэлэмнэрэ ... намыһаҕа, чуолаан ССКП XXV съеһин ... рыннаалларын кэмнэкы дириҥник үөрэ... тэрэ, үлэни былаанныырга комитет хас биирдии чилиэннэр тутуу тыллахтааҕын чуолкайдаа... тара, үлэҕэ комсомолецтары барытын тардып- аннугар сороҕор наар бэйэлэрэ эрэ ... көтөллөрө, отчуоттуакка уонна бастын ... тарҕатыыга сыһыан молтоҕо көһүннэ. Ленинскэй зачет иккис этаба 1978 сыл тохсунньу—олунньу ыйдарыгар ыытыллыаҕа. Онно бэлэмнэнэр ... биирдии комсомолец түс бэйэ комплекснай ... лааныа ылыахтаах. Аттестациялааһыны ситии- лээхтик барбыттар ЫБСЛКС КК «Ленинскэй зачет» диэн знагынан наҕараадаланыахтара.

«Хас биирдии комсомолец—коммунистиче- скай өйү-санааны, олоххо активнай кыттыыны» диэн девиистэх Бүтүн Сойуустааҕы комсомольскай мунньахтар үрдүк идейнай-политическай таһым- ыга ыытылланнылар. Оҕорго 2832 киһи кыттыы- ны ылла, 231 киһи тыл этта. Олоҕу-дьаһаҕы хааччыйыы комбинатын комсомолецтара ... дьисциплинатын бөҕөргөтүүгэ, бородууксуйа хаачыстыбатын иһин комсомолецтар эппиэтинэс- тэрин үрдэтэргэ, «комсомольскай прожектор» үлэтин тупсарарга суоллары бэлиэтээтилэр.

Оройуоннга «Норуоттар доҕордоһуулары- нун иһинэн» диэн девиистэх уус-уран само- деятельность фестивала, «Барыбыт—Ленин суо- лунан, Октябрь суолунан» диэн девиистээх про- паганнаар агитбригадаларын көрүү ыытыл- лыбат туралар. Юбилейынан сибээстээн элбэх итэ- иик мероприятиелар ыытыллыллара былаанна- нар. Итиниэхэ комсомольскай тэрилтэлэр со- руктара—ыччаттар саамай активнай кыттыыла- рын, ити дьаһаллар мунутуур көдьүүстээх буолууларын ситиһии.

Биллэрин курдук, дойду В. И. Ленин төрөө- бүтэ 107 сыла туолуутун, Улуу Октябрь юби- лейын чиэстэригэр бу дьыл муус устар 16 күнү- гэр коммунистическай субуотунньукка тахсарга болохтонор. Промкомбинат уонна Хонтоҕо ис- пыллэригин үлэһиттэрэ ити бачыммы оройуоннга бастакынан батыстылар. Биһиги комсомолецтар- быт уонна ыччаттарбыт ити күн көмчүлээн сырыннан уонна матырыйааллардырынан үлэлиир- гэ, үлэ саамай үрдүк оҥоруумтуотун, бородуук- суйа саамай бастыҥ хаачыстыбатын ситиһэр- гэ дьулуһаллар. Итини комсомольскай тэрилтэ- лэр баһылыыр-көһүлүүр иэстээхтэр.

Пленум үлэтигэр ССКП райкомун бастакы секретара И. П. ЛИСТИКОВ кыттыыны ылла уон- на оройуон комсомолецтарын уонна ыччаттарын иннилэригэр турар соруктарга туһааннаах эттэ.

Пленум көрүллүбүт боппуруоска туһааннаах уураах уонна дьаһаллар былааннарын бигэ- сайаанан ылынна.

Пленумҥа тэрээһин боппуруос көрүллүбүт. Атын үлэҕэ барбытынан В. Ф. Посельскай ЫБСЛКС райкомун бюротун чилиэнин уонна иккис секретарын эбээһинэстэриттэн босхолон- но. Пленум ЫБСЛКС райкомун бюротун чилиэ- нинэн уонна райком иккис секретарынан Н. Н. ПОПОВУ быыбардаата.

Манан пленум бэйэтин үлэтин бүтэрдэ.

Н. ОКОЕМОВ

[illegible]аскы ыһыыга бэлэмнэнии хайдах ыытыллары́й

[illegible] кэлэн, күн уотэ ылаэран, хайыы-үйэ ириэһин буо[illegible] эрэр. Хаһыаҕы кэминэр эрэ, күн-дьыл кэстүбэккэ-биллэ[illegible] ыһыы болдьоҕо бу ыган кэлиэҕэ. Биһиги сов[illegible] нэти кэмигэ толору бэлэмнээх тииһэр мүччүрүйбэт [illegible]тахтар.

Совхозтар салаалтаалара ону бэркэ билэн да олордоллор [illegible] бэлэмнэрэ олус ыытаан. Кылаабынай агрономнар [illegible] бэлэмин туһунан маннык кэпсииллэр.

[illegible] ЭРИСТИНИ ААТЫ[illegible] СОВХОЗ. Хаары чиҥэтии [illegible] аһары толорулунна: [illegible] 1470 гектарга [illegible]. Иэһуому таһыы [illegible] ыытыллар. Билигин [illegible] 2350 тонна та[illegible]. Ол иһиттэн 1500 [illegible]—Хостоҕо отделение[illegible] 650 тонна таһыл[illegible]. [illegible] ыраастааһыныгар бу [illegible] 14 күнүттэн турдубут. Ол [illegible] бэскылаакка ыытыл[illegible] 220 тонна ыраас[illegible]. Үлэ табыллан барда5ына, күҥҥэ 20 тоннаны ыраастыахпытын сөп.

Ыһыыга үлэлиир техника өрөмүөнэ саҥа саҕаланна. Тракторлар үлэлии сылдьаллар, өрөмүөҥҥэ туруоруллан иһиктэр. Ыһыы иннинэ техническэй көрүүнү хайаан да ыытыахпыт.

Ыһыы үлэтин былаанын биирдии отделениелэрынан партком мунньаҕар көрөн бигэргэтиллиэҕэ.

М. КОРЯКИН,
совхоз кылаабынай агронома.

[illegible]Л МАРКС ААТЫНАН [illegible]ХОЗ. Ыһыы бэлэмин саҕа[illegible]. Сиэмэ бурдугун [illegible] бу ый 11 кү[illegible] турдубут. Ити үлэ5э [illegible] отделениелартан 13 ки[illegible] тонна биир авто[illegible] туһаныллар. 150 тон[illegible] бурдугун ыраастыа[illegible]. Күҥҥэ 12 тонна сиэ[illegible] ыраастатыахпыт. [illegible] тонна иэһуом баа5ы[illegible]. Ити аҕыйах, [illegible] 6000 тонна. Одьу[illegible] отделениета былаанын 400 тоннанан аһарда. Оттон бахсылар, мугудайдар бу үлэни аанньа ыыта иликтэр.

Хаары чиҥэтии 1500 гектарга ыытылынна. Өссө 800 гектарга үлэни ыытыах тустаахпыт. Одьулууннар бу үлэ5э эмиэ былааннарын аһары толордулар.

Ыһыыга туттуллар массыыналары өрөмүөннээһин саҕалана илик.

С. КОЧЕТКОВА,
совхоз кылаабынай агронома.

[illegible]УБУРУУСКАЙ ААТЫНАН [illegible]ХОЗ. 1500 гектарга хаары [illegible] ыытан, былааммы[illegible] толордубут. Сиэмэ бурду[illegible] ыраастааһыныгар биэс ки[illegible] аламмыта, киниләр 15 то[illegible] ыраастаатылар. Иэһуом [illegible] бара турар.

Ыһыы бэлэмин, ыһыы үлэ[illegible] салайан ыытарга анал[illegible] звенолары тэрийтэлээ[illegible]. Онно салайааччылары [illegible]. Хатылы отде[illegible] хортуоппуй үүнэ[illegible] тракторист Крипошанкин Г. Г. баһылаан-коһулаан үлэлэтиэҕэ. Киниләр 70 гектарга хортуоппуй олордуохтара. Онно 1000 тонна иэһуому тастылар, өссө 200 тоннаны эбиэхтэрэ.

Оҕуруотчуттар теплицаҕа дьулуурдаахтык үлэлииллэр. Тыа хаһаайыстыбатын массыыналарын өрөмүөннүү иликпит. Бу күннэргэ турунуохпут.

В. ЧИЧИГИНАРОВ,
совхоз кылаабынай агронома.

Биһиэхэ ЭППИЭТТИИЛЛЭР

«БИРИЭДЬИИР КЫРАҔА КЫҺАММАТ» диэн тобулээх корреспонденцияҕа («Саҥа олох», бу дьыл кулун тутар 1 [illegible]) Субуруускай аатынан совхоз Хатылытааҕы отделе[illegible] [illegible] Лахалдьы ферматыгар сүөһүнү баайарга быа тиий[illegible], биир сүөһү [illegible] буолан сүөһүлэр босхо баран кэйсэллэрин, [illegible] ааһар массыына сотору-сотору [illegible] сиэн өлбүтүн, уу баһар массыына [illegible] бииртэн биир-икки күн үлэ[illegible] уонна водоразадатчик баарын буоланнар сорох күн [illegible] тоҥорон кэбиһэр буоланнар, хотоннорун [illegible] быстарын, сүөһүлэр уулаабакка [illegible] суруллубута.

[illegible] сибээстээн отделение управляющайа И. Я. Чичигинаров редакцияҕа маннык эппиэттээтэ:

«Корреспонденция сунньүнэн кырдьыктаах. Отделениеҕа туттулунна: быйыл сүөһү үксэ баайылыбытыгар элбэх быа [illegible] ыйга 285, ахсынньыга 144 кг быаны [illegible] олунньуга 400 устуу[illegible], олор үөттүйаннар тохсунньуга, олунньуга [illegible] бэриллибиппит. Ити урдунэн [illegible] тимир быалары биэртэлээбиппит. Онон бу күннэргэ 12 куул сиэн булан [illegible] быста турар.

[illegible] үлэрэн хаттара сылдьабыт.

Хотон ахсын түүҥҥү харабыллар аналлаах үлэлииллэр. Биир тиҥэһэ кор[illegible] сүөһү босхо барда5ына тута бааййаллар. Ол үлэһиттэр хотоҥҥо [illegible] аһары сиэн өлбүтэ кырдьык. Ол үлэһиттэр хотоҥҥо [illegible] барбытын түмүгэр өлбүтүн [illegible] кэмнэригэр этэ, онон босхо барбытын түмүгэр өлбүтүн [illegible] айдуур сыыһа.

Олунньу 5—6 күннэригэр уу баһар массыына алдьанан [illegible] баспатаҕа, ол эрээри үлэһиттэр бэйэлэрэ баһан сүөһү[illegible] улаппыттара».

4.Биир саастаах рабочай бөһүөлэк

БИҺИГИ БЕРКАКИККА сылдьар кэмнэбитигэр бу иэһиллиэнньилиэх ууну рабочай бөһүөлэктэр категорияларыгар киллэрэр туһунан Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Ыйааҕа бэчээккэ өссө тахса илигэ. Ол үрдүнэн Тында—Беркакит тимир суолун линиятын биир болдьоҕ, сүрүн станцията буолуохтаах бу бөһүөлэк өссө үүнэригэр, улаатарыгар биһиэхэ хайаабыт да сабардаһалаабат этэ.

Аатырар «АЯМтранс» магистралыттан аҕыйах километр эрэ туора, хайа орүһа быһа өхсөн ааһар аппатын урдугэр турар бу эркээр. Вагончиктартан, палаткалартан дьон үксэ хастыы да квартиралаах туспаҕай тутуулаах типовой дьиэлэргэ көһөн киирбиттэрэ ыраатта. Олорор дьиэ бөһүөлэк быһаарыллыбыт. Толору орто оскуола аһыллыбыта биир сыл буолбут. Билигин 320 миэстэлээх икки мэйдьиэмэлээх оскуола дьиэтэ тутулла турар. Ону уөрэх саҥа дьылыгар үлэҕэ киллэриэхтээх дэһэллэр. Беркакит олохтоохторо участковай балыыһа, сибээс уэсилэ, 17 рабочай миэстэлээх олох-дьаһах дьиэтин, 400 олордор миэстэлээх Культура дыбарыаһын, баай кинигэ фондалаах бэргэһэлээх библиотека онолорун туһаналлар. Кыраҕаан беркакитецтар ураты үчүгэй оноһуулаах «Брусничная» диэн дьааһыла-садка иитиллэллэр. Оттон кэлэр-барар дьон дьоһун бэйэлээх гостиницаҕа хонон, сынньанан ааһаллар.

БӨҺҮӨЛЭККЭ атыы-эргиэн, общественнай аһылык предприятиелэрэ тобус-толорулар. Маҕаһыыннарга бары-барыта баар.

Культура дыбарыаһын тутуута ордук дьикти: дугалыы быһыылаах хас да тимир арматураҕа бүрүйэ тардыллыбыт, арааһа, уонтан тахса метр үрдүктээх ураты тутуу аллараа өттүгэр — 400 миэстэлээх көрөр саала, сценатара — киинэ кэтит экрана, иккис мэндиэмэн үс өттүгэр — балконнар, биир өттүгэр — служебнай хостор. Олортон биирдэстэригэр художник үлэлии турарын көрүтэбүт. Бу Василий Перечедень диэн эдэр киһи манна Тобэтти буоратан кэлбитэ биир сыл буолан эрэр. Кэргэннээх, оҕолоох. Улаатан олоҕун туһугар баар үчүгэйи сэһэрэтир, саҥа сэри иэһин собуллэбитин кэсли[illegible]. Бөһүөлэккэ баар туспаҕай сэлилэр, щиттэр, диаграммалар, о д. а. барыта киһи илиитин иһиттэн тахсыбыттар.

Кордерон агитация дьиэтэ, оноһуута үчүгэйэ — Беркакит биир уратыта. Манна атын сиртэн сабыс-саҥа да кэлбит киһи муҥуртанан суох курдук: хас уулусса, хас общественнай тутуу таһа, хас олорор дьиэ эркинэ — барыта кэпсиир, быһаарар, ыҥыра турар.

«БАМстройпуть» тутуу управлениетын маныаҕы 591 №-дээх тутар-тангар поеһын икки мэндиэмэннээх дьоҕус хонтуоратаргэ биһигини урдук уурдахтаах, эттиҥэр киһи уөрэ-кэтэ көрүстэ. Бу — Аччыгый БАМ-ы бастакы

Норуоттар доҕордоһуулара—барыны кыайар күүс

Саха сирин Соҕуруу өттүгэр икки күн

— ЖУРНАЛИСТ СУОЛЛААҔЫ БЭЛИЭТЭЭҺИННЭРЭ —

бэс чагдаҕа туталачылар бастакы бөлөхтөрө 1975 сыл ахсыныи 18 күнүгэр кэлэн түспүт. Дьон көһөрүллэ сылдьар вагончиктарга, палаткаларга олорон үлэлээбиттэр. Бастакы уонсай дьиэ акыладатын Иван Назаров салайар бөлуотунньуктара былырыын тохсунньу 25 күнүгэр туһэрбиттэр. Сити балтараа ый буолбакка дьон бастаакы дьиэлэргэ көһөн киирэн малааһыннаабыттар. Муус устар 24 күнүгэр Беркакикка бастакы оҕо төрөөбүт.

ИТИННИК САҔАЛАММЫТ бу у р у к к у т а тайах-таба, эһэ-бөрө ордуута буолан турбут аар-тайҕа уһуктуута. Беркакит эбээнкилэр тылларыттан төрүттээх: «берка» сахалыыта «айа» диэн. Былыр бу эргин көс олохтоох эбээнкилэр тайахха айа тардаллара, эһэҕэ кулуобэ (сохсо) өхсөллөрө үһү. Ол булчут аймахтар тохтоон-тоҕуоруйан ааһар сирдэрин манна олохтоохтор хамтүм түбэһэ түһэн көрөллөр, кэпсээн оҥостоллор эбит.

Беркакит диэн биир латчаах дьэһиллиэһиньалаах пууһ манна ахсааныынан уһуоллар. Улахан суол хангас өттүгэр баар Эргэ Беркакикка аан бастаан суолу оҥорооччулар кэлэн тохтообуттар, онно дьон билигин да олороллор. Оттон бу биир сылтан эрэ бэрт кыраһан ордук биримэмэ5э рабочай бөһүөлэк буола оххсубут сир Саҥа Беркакит диэн. Үһүс, Адьас саҥа Беркакит, түөрт тыһыынча иэһиллиэнньэлээх куоратты тэнтээх таас бөһүөлэк буолар кэскиллээх, бөдөҥ блоктарыннан тутуллуохтаах бастакы дьиэлэр п [illegible] хайыы-үйэ туһарналан эраллэр.

Саҥа Беркакикка билигин икки тыһыынча киһи олорор. Производственнай тутуулара, олорор дьиэлэрэ сунньүнэн ситэриллэн рөр. Олус кэрэ айыллаҕаны, урдук бэс мастары бэркэ диэн харыстааннар, дьиэлэр уонна уулуссалар икки ардыларыгар үүммүт мастары алдьаппакка бүтүн хаалларбыттар. Манна хас биирдии олохтоох, кырдьаҕайыттан оҕотугар тиийэ, айылҕаҕа ордук кичэллээхтик, харыстабыллаахтык сыһыаннаһарын быһа өхсөн сылдьар дьон, биһиги даҕаны, билэнбит.

СТАНОВОЙ СИС ХАЙА арҕаа өттүнээҕи бу түҥкэтэх тайҕаҕа саҥа рабочай бөһүөлэги биир сыл иһигэр биһиги үгүс национальностаах Ийэ дойдубут элбэх республикаларын, уобаластарын үлэһит ычата түмсэн тутпут. Беркакит бастакы дьиэлэрин акылааттарын сүрүннээн Кемеровскай уобаластан кэлбит «Кузбасс» аналлаах тутар-тангар поезд-рабочайдара оххсубуттар. Сотору кинилэргэ көмөҕө Москва линияттан, Белоруссияттан, Казахстантан, о. д. а. сирдэртэн кэлэн холбоһон барбыттар.

Беркакит ССРС Транспортнай тутуута министерствотын саҥа тутуулар бөһүөлэктэрин конкурсугар 1976 сылга бастакы миэстэни ылбыт. Бу урдук сыанаҕы — киин тутааччыларын, олохтоохторун киэн туттуулара.

Аны аҕыйах ыйынан, Улуу Октябрь 60 сыла туолуутугар, манна Тындаттан тимир суол линията тиийэн кэлиэҕэ. Беркакит бастакы рабочай поеһы көрүүлээхтик көрсүөҕэ. Онтон бу станция Саха сирин Большой Неверинэн буолуоҕа. Якутскайга таһаҕаһы тиэйэр суолбут — 100-чака [illegible] кылгыаҕа. Ол, [illegible] да үчүгэй буолуута. Ол кэрэ [illegible], күүтүүлээх күнү күн тугунан эмэ комсомол чугаһатыс[illegible] киһи баар ини!

А. ЧИЧИГИНАРОВ.

КИРГИЗСКАЙ АССР. ФРУНЗЕ. [illegible] республика столицатын [illegible] күнүн [illegible] бэлиэтиир [illegible]. Хаар уута [illegible] эрэ, [illegible] ыытыллыахтаах [illegible] сынньалаҥ [illegible]. Сибиэрдэтигэр Фрунзе [illegible] 19 [illegible] орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ [illegible] көрүстүлэр.

СНИМОККА: [illegible] үөрэнээччилэрэ Бентен Сыдырга[illegible] уонна Самидат Ормушева [illegible] туруораллар.

М. ШЛАФШТЕЙН фотото.
СОТА фотохроникэтэ.

Оскуола олоҕо

НУУЧЧА ТЫЛЫН ҮӨРЭТИИНИ КИЧЭЙИЭХХЭ

Үөрэнээччилэр программа быһыытынан көрдөнүүлээр бары предметтэри үөрүүтүгэр баһа-лыыларыгар, чип уонна дириҥ билиини ылаллар, сүрүн оруолу нуучча тылын үөрэтии ылар. Ол да иһин норуот үөрэҕириитин үлэһиттэригэр, төрөппүттэргэ бу боппуруос болҕомто киининэр турар. Итинэн сибээстээн оройуон оскуолаларыгар нуучча тылын үөрэтии туругун тутуһан санааларбытын этиэхпит баҕарабыт.

Билиҥҥи тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар олорор оройуонна нууччалыы кэпсэтэр эдэр, билэрин курдук, кыараҕас. Улахан дьонуун, оҕолордуун аҕардас төрөбүт тылбытынан кэпсэтэбит, муньахтар, лекциялар, бэсэдэлэр, конференциялар үксүн сахалыы тылынан ыытыллаллар. Хулууба, маҕаһыыннарга, кинотеатрга, библиотекаларга, оҕолор сылдьаллар онтон да атын общественнай миэстэлэргэ курдук сахалыы санаата этэҕин. Онор тус мүктэригэр билиҥҥи оҕолорбут нууччалыы саҥаран, кэпсэтэн сыыһаран сайыннаралларыгар, байыталлыр сыаҕа үөскээбитэ. Ол иһин тыа сиригэр нуучча тылын үөрэтии аҕардас оскуолалар нэтэринэн, учууталлар күүстэринэн ыыталлар.

Нуучча тылын үөрэтии, оҕолор үрүоктарга билбит паллары сиэрэҥэр чиҥэтиилэрэ нуучча тылынан кэпсэтэр рентиминэ быһыытынан оро барар бу оскуолаҕа кинигэ тыллары сайдыларыгар улахан көмөнү биэрэр. Бу дьиннтэн хас оскуола ахсын быһаччы салайар учууталлар буолаллара эрэйиллэр. Маныаха көрдөбүлэ сөп түбэһиннэр Чурапчы орто оскуолата.

Саха АССР оскуолаларын үтүөлээх учуутала И. Е. Дьячковская, Амма орто оскуолатын Г. М. Дьячковская, Мугудайга Е. А. Слепцова, Чурапчы интернат оскуолатыгар Д. П. Терютина, Л. М. Винокурова, Ольхулууга З. А. Шишигина, Алаҕарга С. Г. Слепцова уо. д. а. ыраахтан. Бу учууталлар, ыырдыыта даҕаны, байсэринин тылыгар ыйдыларыгар эдэр ыччаты үһүйүүтэ, нуучча тылын үөрэтиитэ эдэрэ сиэрэллэр.

Бэйэлэрэ үөрэх дьылыгар оройуон оскуолаларыгар нуучча тылын литературатыгар 18 кабинеттара ууламмаллар. Амма орто, Алаҕар аҕыс кылаастаах оскуолаларыгар бааҕ не хэйинэнинэх, көрдөрөн үөрэтэр тарилинэн уонна техническэй средствонан үчүгэйдик хааччыллыбыт кабинеттар олохтоннулар. Билиҥҥи туругунан аҕардас нуучча тылын кабинеттар 13 киноаппараттар, 22 магнитофоннар, 1 «ЛЭТИ» диапроекторкар, 2 электрофоннар, хабах эпидиаскоптар, фильмоскоптар, о. д. а. үрүөктэргэ туһаныллаллар. Бу предметнэй кабинеттарга тэрилинэн 12 оскуолалаах. 3 оскуолалар сүбэ ардаларыннааҕы методическэй хотбоһуктар тарилэн үлэлииллэр. Маныа «Оҕо толкуйдуур дьоҕурун сайыннарыы», «Комплекснай тематическэй үрүөктэрэ ыытыы», «Үөрэнээччи саҥатын уонна сурукка дьоҕурун сайыннарыы», «Литература боппуруостарын кэпсэйин проблемалара», о. д. а. темаларга эксперимент тарилиннилэр, анаан үрүоктар барааннылар. Нуучча тылын уонна литературатын үөрэтиигэ Амма орто оскуолата, үөрэх чааһын сэбиэдиссэйэ М. М. Васильева салайтатынан үтүө оруттаах үлэни ыыппыта. Бу оскуолаҕа нуучча тылын кабинеттар хас биирдии учуутал оҕолор үөрэтиилэр темаларга диэригэр уонна чиниэк билэллэрин ситиһэр. Ол билбиттэрин тыалынан уонна суруйуунан сатаан быраллары, байсэлэрин оҕолоругар туһаналларын ситиһэллэр. Ол да иһин Амма орто оскуолата нуучча тылын үөрэтиитэ көрдөрүүтэ үчүгэй. Кинилэр выпускниктарыттан үгүстэр эйлу араас ВУЗ-тар үөрэнэллэр. Ол курдук 1968 сыллаахха 36 оҕо үөрэҕиттэн 15 үрдүк үөрэххэ киирбитэ.

Амма орто, Чурапчы 2 №-дээх аҕыс кылаастаах, интернат-оскуолаларыгар нуучча тылын уонна литератураны үөрэтиигэ үрүок тайанар дэриттэр өрүттээх үтүө үлэлэрэ утумнаахтык ыытыллаллар. Оройуон оскуолаларыгар 51 нуучча тылын уонна литературатын куруһуоктара 797 үөрэнээччилэри хабан үлэлииллэр. Онтон 169 оҕо бу предмет факультативнай занятиеларыгар сылдьаллар.

Үрүоктар кэдыттэрин үрдэтэр, үөрэтии хаачыстыбатын тупсарар сыалтан нуучча тылын учууталларыгар аналлаах семинардар, конференциялар, онтон да атын тумсуулээр оройуоҥҥа мадды ыытыллаллар. Ол курдук сааҥҥы сылларга «Үөрэтиигэ техническэй средстволары туһаныы», «Бэйэ билиитин үрдэтии ньыматын баһылааһына», «Комплекснай-тематическай үрүоктар», о. д. а. темаларга семинардар, научнай-практическэй конференциялар учууталларга айбах туһалаах көмөнү, нуучча тылын үөрэтии ньымаларыгар хайысха быарбыттара.

Учуутал куннэтэ бэйэтин билиитин хаҥатынан, байатан иһэр, бу билиитин кэм көрдөбүлэ. Маныаха билиҥҥи оройуоммутугар үлэ балачча ыыталлар диэххэ сөп. Бары учууталлар бэйэлэрин билиилэрин үрдэтэргэ анаан ыраан ониктуммуттара. Онуоха маарыҥтаах темаларыгар матыроһайаан хомуйан, ону үөрэтиигэ туһанары ситиһээри үлэниилэр. Бу сүһиэхтэн рефераттары уонна доклааттары суруйаллар. Ол курдук, нуучча тылын уонна литературатын үөрэтии боппуруостарыгар аакспыт 1975—1976 үөрэх дьылларыгар оройуоннааҕы педагогическэй ааҕыыларга 22 доклаат истиллибитэ. Онтон республиканскай педагогическэй ааҕыыларга киирбит 13 докулаат тан 10-на бииргэбиллибитэ.

Билиҥҥи оройуоммут оскуолаларын биир кэрэхсэбиллээх сорҕолоһыыннарынан нуучча тылын олимпиадатын ыытыы буолар. Олимпиадаҕа эрэйтэн бэлэмнээхэр уонна оҕолор биир оскуолаҕа түмсэн бэйэлэрин билиилэрин, суругунан, тылынан, тухх эрэ ыытыллыбыттыгар оройуоннааҕы этэрик бэрэбиэркэтэр быраллар. Бэдэр тумуктэринэн учууталлар үлэлэрин онутэ этастаһаллар.

Итилэргэн сэттэрэн оҕолор нуучча тылыгар уонна литератураларыгар билиилэрэ саҥа программаҕа киириэхтэн ыла сылтан сыл эйгэ түргэн иһэр. Ол курдук 1968—69 үөрэх дьылыгар нуучча тылыгар уонна литератураҕа билиилэрэ 92,6 бырыһыаннаабыт буоллаҕына, аасыт үөрэх дьылыгар кини 97,3 бырыһыан буолбута.

Ол эрээри нуучча тылын үөрэтиигэ оройуон оскуолаларыгар үтүө ытыктэр, кэтүүлээр, туһалаахтар ыйыыдахалар эмиэ баар. Билиҥҥи иһиэнтэ барыта үрдүк үөрэхтээх нуучча тылын специалистара тиийбэттэр. Ол тумугар Кытааннах орто, Болтоҥо, Соловьев аҕыс кылаастаах оскуолаларыгар бу предмет учуутала суола тэлгэтэри саҥарыллабыт. Итилэр биир кэ учууталлар улахан. Ити биллээрэ тохтуур, үөрэтии хаачыстыбата туһаҕыан сибиэнилэлиннин. Оскуолалар салайааччылараттан нуучча тылын специалистара аҕыйахтара (19 директордарыгар уонна кинилэри солбуйааччылара аҕыйахыгар 9 эрэ киһи) бу предмети үөрэтиин таһаарыытыгар уонна хонтуруоллааһыныгар ыраахтара үөскээтэр.

Билиҥҥи даҕаны оройуон 26 оскуолалаара оҕо кэпсэтэр, суругар дьоҕура, сайдарыгар, ыйааһ тайанан ааҕыы бонуорустараар ситэ утумнаах үлэни тэрийбэттэр.

Нуучча тылыгар үрдүк үөрэх кэһэттэн үөрэнэр учууталлар ахсааннара аҕыйах. Сорох учууталлар түөрттүү, биэстии сыл үөрэнэ-үөрэнэ салгыбаахтара үлэлэр түбэһиилэрэ тахсаллар. Ол курдук университет IV—V курстарыттан кэлэнэн үс сылы үлэ учуутал үөрэхтэрин бараллар.

Билиҥҥи оскуолабытыгар кыһыт ВУЗ-тан, СГУ-тан кэлбит эдэр специалистары кытары ааҕан учуутала суох тарилар. Эдэр учууталлар үөрэтии үлэтин билиҥҥи ньымаларын толору быһыы туһатын ылынары билэриттэн инниттэн кэмиттэрэбит, наставничество күһүөрэр тэрилэр наада.

Дьэ, онон итиэҥтэри туоратан, баар кыаҕы толору туһанар туһугар инникитин даҕаны нуучча тылын үөрэтиигэ болҕомто оссо улаатыахтаах, үлэ оссо күүһүрүөхтээх. Ити бары оҕолорбут нуучча тылын үчүгэйдик билэн, үрдүк билиилээх дьон буола иитиллэн тахсаллары кэмэлиэхпит.

Л. ЕГОРОВА,
районо методиһа,

Г. СИВЦЕВ,
хаһыат анал. корр.

Редакция почтатыттан

Истинник махтанабыт

Билиҥҥи уол сэһэн, Ороһу оҕобут Нина мутууршакааны аныгы малыйбыт. Саҥа дьыл барааһынныгар эт, ыйыы транспорт кэспэрэ, «Турсин комбоодо» телефонунан киһи тэнийбэккэ. Ол барыбыга сыһа кэпсэммит этэбит. Киһи оҕода тэйиир барааһынныгыныан мэр иһин малырбаабыттар. Тракторист С. Е. Максимов «Беларусь» тракторынан бэлэмнээн тыа хара эйиэҥин-үүһэнан уоҕалыбута.

Тиийэрин сытары оҕолор И. П. Кузьмина тута оҕолору онорбута. Ол учүгэйдик тутуу тэбигин эрбэрин, хас да хонон балыа оҕобут айы истибэн маһ дыабыта, ыйабыт бэлэм буолута. Ол кэмҥэ хирургов М. Л. Филиппов курдук. Нина атыыттан арахсыбыта. Кыайабыйбат врач Е. Н. Алексеев салалтатынан тыта даҕаны систэманы олонуурта. Нина сөбүн эйиэ сылыттан иһэ сына бынырыыбыттара. Ороҕу буабыт бэйэрин олоҕу сылдьыыр оссо оҕо отделениетыгар хобоһорону сырыттахырыттар Б. Л. Сарабара, П. Н. Тарасова оҕолор бар нуучча ыйыыныгар Нина кэбиэ тахсан тухт умнуо суоҕа.

Бэйэ кинилэрин аны оҕобут эмиэ мучурдааҕы, ыйаарыы-бата, Баланыкаҕа врач Е. Н. Алексеев тута оҕоларын буола, сэстрэ М. Е. Платонова оҕуо кыттан этэлбит. Билиҥҥи үтүөрэн хаалан-хамсыы сылдьар.

Билиҥҥи дьиэ кэргэн үөрбүт. Кэбиэт курааҕа республиканскай бальныаҕа хирургическэй отделениелатын оҕобутун оберациялатан тахыста. Хирургические Н. С. Самсонова, Г. М. Волкопкова махтанар.

Партия уонна Советскай правительство киһи олоҕун, доруобуйатын туһугар улууһунааҕы кыһамньытынан ити курдук ыллыктыын олохтоох, аныгы кыһыларга махтал-байгаабыы буоллун!

Илья, Анна Хоютановтар.

Күн-дьыл хайдах буолла?

Үс кыһыны ый аста. Быйылгы кыһын, сип кэлиннин уонча сыллардааҕар курдук, сымнаһыар тымныылаах, чараас хаардаах буолла. Арай олуннну кэнники декадатыгар нуорматтан элэ кыраадыһынан тымныйда, онон кулун тутар ыйга ыгыаннах экспедиция туттарда. Олунньу итиннинэ тымныйытыгар күһүнүгү соҕустуор хаар хойуннан түспүтүнэн, үһүн кэмиҥ сылаас күн-дьыл турбутунан билинэриллар. Ол эрэри итинин күн-дьыл сыл айыы ураҕайан ыһар диэн түмүктүүр сыыһа. Олунньуга кэнники сылларга тохо да тымнып, ылгас сип биир эрдэлиир.

Хотугу Муустаах муораҕа, полюс чугаһынан, кэнники сылларга биир кыраадыһынан тымныйар буолла диэн учуонайдар этэллэр. Кырдык, быйыл Америкаҕа 10—15 кыраадыс тымныйа сылдьатта.

Тымныы Советскай Союзка эмиэ биллэрдик күүһүрдэ. Азовскай муора килэччи муһунан бүрүллүннэ. Каспийскай муора чараас кытылларга эмиэ тоҥнулар. Чукоткаҕа улахан сылаас түспүтүн уонна тымныйа сылдьыбытын түмүгэр Беринг муоратыгар эмиэ арахха диэри тоҥно.

Ити бириэмэҕэ Африкаҕа, Парагвайга (Латинскай Америка) 35—38 кыраадыстаах оһуруук куйаас буолла. Ява арыы дохсун ардахтан хас да хонукка ууга олордо.

Европаҕа, Советскай Союз соҕуруу оттугар олунньу бүттүүтүгэр сылаас түргэнник кэмэн киирдэ. Ол түмүгэр өрүстэр уулара улаатан, сорҕу да туһунтэ оҕон.

— М. КАРДАШЕВСКАЙ,
геиаметеостанция начальнига.

● *Олох умсулҕана*

АМЫРЫЫН ОҔО

Киһини сөбүлүүнүн халдьаайатыгар барарбыт саргай баарга. Онно сыттыи чыычааҕа чыыбаайа отунан сып-сылаас, сып-сымнаҕас уйа туттубут этэ, Уйатыгар хара эбирдэрдээх маҥан алта сымыыта сымыыттаабыта. Ийэ-чыычаах ол сымыыттарын баттыыр буолан, уйатыттан олох арахсыбат этэ. Киһи чугаһаатаҕына, үрдүгүнэн, кынаттарын ыһыктан кэбиһэ-кэбиһэ, кэтэн дьурулуур. Онтон атыгар баар курүө тоһоҕотугар чочумча олоро түһэр. Хара баттахтаах төбөтө элээрингиир.

Биир сарсыарда чыычаахпын көрө кэлбитим, арай сымыыта сэттэ буолбут. Эрэйдээх оссо биир оҕону айан үөскэтэри сымыыт буоллаҕа диэн санаа-саныы, сыыйан көрбүтүм, саҥа эбиллибит сымыыт барыларыттан бэдэрэ, бэрэт дьүһүннээҕэ. Муодарҕаам мин ылан көрөрү сымнаабатар: «Тымыыма даа, аһыныаа даа», — диэбиттэн, чычааҕым аргадаах үрдүбүнэн тарыналарыа кэлиэтэ.

Итинтэн ыла хас да хонук аастан. Сэттэ сымыыттан ийэ чыычаах сэттэ түүтэ-ого суох, испарыа оҕолору таһаарбыта. Оҕолор олох кыаммат этилэр. Ийэ айахтарын аппан этэн, кыһаллан наһар буолаллара. Улаата охсуохтарын баҕараар буоллахтара, Оҕолорун аһатаары ийэ чыычаах күн кылайа тахсыаҕыттан уоттары-койуурдары тумсугар кытааххаан уйатыгар быаттала суох сылдыыттыыра.

Сотору кэминэн сэттис сымыыттан тахсыбыт оҕо үһүлүччү улаатан иһэтэ. Ийэ аҕалар аһын сэттэҕун мэҥиэтин ылара, Ану уйатыгар баһат буолбута. Ийэ тэнэн бынайыйаан, ачыкатан быстарбыт акылары чыычаах оҕолорун уйатыттан көр эиллибитэ. Онтон ийэ чыычаах туох да буолбатаҕын курдук, бэйэтэ көҕөрө сылдьан улахан сотоох өрөтүгар аһылыгын таһара. Ардагар үөрэтэн кохтүгэр тыһаһар сэрэн, аҕалбыт аһылыгын айа сар уэлбэм бары.

Биир сарсыарда кэлбитим, ийэ чыычаах уйата ылыллан хаалбыт эбит. Ити кэм оҕо этэ.

Георгий СИВЦЕВ.

КӨННӨРҮҮ

Хаһыат бу дьыл кулун тутар 15 күнүнээҕи нүөмэригэр төрдүс страницаҕа «Тыа сирин үлэһиттэригэр чинчиниилэр» диэн баһылыах матырыйаал аллараттан үһүс абзацыгар «ыанньык чэпчэтиилэрэ музыкальнай оскуолалар учууталларыгар уонна элтеклубтар сэбиэдиссэйдэригэр тарбамматтар» диэн кэлэрэн ааҕыллыгар көрдөһөбүт.

Редакторы солбуйааччы
С. Н. ЧИЧИГИНАРОВ.

Эрилик Эристиин аатынан совхоз дирекцията, рабочкома, Чакыр сельсоветын исполкома, отделение салалтата үлэ ветерана

АДАМОВ
Николай Гаврильевич

суох буолбутунан сибээстэн оҕо-кэргэннэригэр, аймахтарыгар, доҕотторугар, табаарыстарыгар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэ-ллэр.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с. Кара Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—91-395, отделлар—91—495, уопсай—91-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся Якутской АССР